

SKRIV UT SKRIV UT PDF IN ENGLISH

OPPLEVELSER **UTSTILLINGER** BESØK OSS SAMLINGENE FORSKNING TJENESTER

[HJEM](#)[OM MUSEET](#)[FOR BARN OG UNGE](#)[FOR GRUPPER](#)[REISELIVET](#)[FOR MEDIA](#)[SE OGSÅ](#)

- [+ Bogstad gård](#)
- [+ Bygdø Kongsgård](#)
- [+ Eidsvoll 1814](#)
- [+ Ibsenmuseet](#)
- [+ Maritimt Museum](#)
- [+ Gjestestuen](#)

[Norsk Folkemuseum](#) / ... / [Friluftsmuseet](#) / [Landsbygda](#) / [Setesdal](#)

SETESDAL

Setesdal i Aust-Agder omfatter kommunene Bygland, Valle og Bykle. Dalføret strekker seg langs Otravassdraget, med den lange Byglandsfjorden i sør. Dalen er trang, med bratte fjellsider, men vider seg ut noen steder. På begge sider ligger Setesdalsheiene. Setesdal var tidligere ganske avstengt. Nærmest uframkommelige partier nede i dalen gjorde kontakten med kysten vanskelig.

Det var i heiene og langs dalbrynet ferdselen gikk, til fots og på hesteryggen, på veier opptråkket av folk og fe gjennom århundrer. Før hovedveien fra Kristiansand til Valle ble ferdig i 1846, var det bare kløvveier til lands, og elven måtte ferreses ved vade- eller ferjesteder. Setesdalsbanen, som åpnet i 1896, fikk mye å si for kommunikasjonen.

Setesdal har bevart gamle tradisjoner i rikt monn, i sed og skikk, drakt, diktning og toner. I byggeskikk og folkekunst levde middelalderformer helt opp mot vår tid. Landbruk, med fedrift, skogbruk, jakt og fangst, var de viktigste næringsveiene.

Gjennom århundrene ble gårdene delt opp i flere bruk, med opptil fire eller fem bruk samlet. Gårdstunene lå oftest oppe i bakkene langs dalsiden. Rundt husene lå gårdenes åkerlapper og slåtteeenger om hverandre. Uthus og innhus var plassert hver for seg, ofte i to rekker; med innhusene øverst og uthusene nederst.

Det ble dyrket korn, mest bygg, og fra begynnelsen av 1800-årene også poteter. Alle gårder hadde nepeåker. Ut på 1800-tallet fantes ripsbusker, eple- og kirsebærtrær på noen gårder. Beite for husdyra var i heimeskogen ved gården og i heiene.

I Setesdal var årestuer i bruk til langt inn i 1800-årene. De hadde en utvendig, åpen sval langs langsiden mot tunet. Den faste innredningen var i utforming og skurd preget av middelalder. Fra ca 1700 begynte setesdølene å bygge nystue med peis og vinduer inntil årestua. Nystua ble da tatt i bruk som bolig, og årestua, «gamlestog», gikk over til å bli brukt som eldhus og sommerstue. Ofte ble nystua kalt «glasstoge». Det var det første huset på gården som fikk vindu, «glas».

Ved siden av stua stod loftet med gavlen fram mot tunet. Noen staselige loft hadde hele tre etasjer. Setesdalsloftene var «jordloft». De lå på steiner, som var gravd ned i grunnen. De hadde som regel ikke sval i første etasje. Fjøs og løe ble i de senere hundreår bygd sammen, med en «skåle» mellom. Tidligere var det åre i fjøset, og senere en enkel peis. Der varmet de vann og for til kyrne.

Setesdalstunet

Setesdalstunet på museet er bygd opp som en gård med to bruk, der to familier bodde i et felles tun før utskiftningen. Det finnes derfor to av de fleste typer bygninger, mens noen av uthusene deles.

Stall fra Heimtveiten i Bykle

Åmlidstua fra Valle

Kjellebergstua fra Valle

Loft fra Brottveit i Valle

Stolpehus fra Kjelleberg i Valle

Løe fra Rysstad i Valle

Fjøs fra Rike i Valle

Badstue fra Åmlid i Valle

Loft fra Ose i Bygland

Løe fra Skomedal i Bygland

Fjøs fra Skomedal i Bygland

Stall fra Kultran i Bykle

Norsk Folkemuseum

Museumsv. 10, Bygdøy. Tlf. 22 12 37 00

Postboks 720 Skøyen, N-0214 Oslo

[Kontakt oss](#)

Åpningstider

Alle dager 10-18

[Besøk oss](#)

Ansvarlig redaktør

Astrid Santa

© Norsk Folkemuseum